

жыў, што рабіў, чаму верыў... Гэта сведчаць зоркі – яны мігцяць па-рознаму, розным святлом...» [7, с. 10]. Зорка Барыса Васільевіча не проста мігціць, а ззяе, выпраменьваючы незгасальнае святло яго чалавечай цеплыні і таленту, а значыць, яна акрыляе і наша жыццё, бо існуе адна рэч, якая застаецца навечна, – гэта творчы стан душы...

Літаратура

1. Вараб'ёў, В. Журналістыка – гэта лад жыцця / В. Вараб'ёў // Журналістыка ў суладдзі з жыццём: да 90-годдзя заслужанага дзеяча культуры Рэспублікі Беларусь, доктара філалагічных навук, прафесара Барыса Васільевіча Стральцова: зб. навук. прац. – Мінск, 2016. – С. 5–9.
2. Касько, У. Пах месячнага святла. Абрэскі да вобраза Сябра, Настаўніка, Публіцыста, Вучонага, Асобы / У. Касько // Журналістыка ў суладдзі з жыццём: да 90-годдзя заслужанага дзеяча культуры Рэспублікі Беларусь, доктара філалагічных навук, прафесара Барыса Васільевіча Стральцова: зб. навук. прац. – Мінск, 2016. – С. 12–15.
3. Лебедева, М. Жанр мініатюры і яго інтэрпрэтацыя ў сучасным медыяпрасторстве / М. Лебедева // Медыяпрасторства Беларусі: гісторыя і сучаснасць (к 100-летню газеты «Звязда» і 90-летню газеты «Советская Белоруссия»): матэрыялы Міжнароднай навуц.-практ. канф., Мінск, 20 окт. 2017. – Мінск, 2017. – С. 115–118.
4. Лебедева, М. Камунікацыя «аўтар-тэкст-чытацель» у сацыяльных сетках: культуралогічны ракурс / М. Лебедева // Журналістыка-2017: стан, праблемы і перспектывы: матэрыялы 19-й Міжнар. навуц.-практ. канф., 16–17 ліст. 2017 г., Мінск. – Выпуск 19. – Мінск, 2017. – С. 358–361.
5. Маслова, В. А. Лінгвістычны аналіз экспрэсывнасці мастацкага тэкста / В. А. Маслова. – Мінск, 1997. – 156 с.
6. Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе прыгранічча. – Мінск, 1980. – Т. 2.
7. Стральцоў, Б. В. Чарадзейны туман / Б. В. Стральцоў. – Мінск, 2000. – 110 с.
8. Стральцоў, Б. В. Капуснік, або Лад жыцця / Б. В. Стральцоў. – Мінск, 2007. – 170 с.
9. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы. – Мінск, 1999. – 784 с.

Наталля Зубчонак

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

СМІ Ў ПАЛІТЫЧНАЙ СІСТЭМЕ: ГІСТАРЫЧНЫ АСПЕКТ

На сённяшні дзень сродкі масавай інфармацыі з'яўляюцца найважнейшым элементам палітычнай сістэмы. Складаныя камунікацыйныя працэсы паміж дзяржавай і грамадствам, якія ажыццяўляюцца праз разнастайныя каналы масмедыя, вызначаюць напрамкі іх развіцця на ўсіх узроўнях: эканамічным, сацыяльным, культурным. У апошні час у тэорыі камунікацыі масмедыйная сфера разглядаецца ў якасці структурнага элемента грама-

дзянскай супольнасці, тым самым забяспечваючы аптымальную мадэль функцыянавання дзяржавы ў яе новым сацыяльна-палітычным статусе.

Такім чынам, сродкі масавай інфармацыі не толькі з'яўляюцца функцыянальным элементам палітычнай сістэмы, але і знаходзяцца ў поўнай залежнасці ад яе. У свой час менавіта палітыка, а дакладней дзяржава, абумовілі сам факт з'яўлення СМІ, зрабіўшы іх адным з інструментаў кіравання.

Так, першыя вядомыя ў гісторыі друкавання выданні належаць яшчэ да V ст. да н. э. Яны з'явіліся ў Старажытным Рыме. Пазней, у I ст. да н. э. (у эпоху праўлення Юлія Цэзара), стаў вядомы інфармацыйны бюлетэн «Падзеі дня», які распаўсюджваўся бясплатна. Гэтыя выданні адносяць да катэгорыі прагазет.

Наступным этапам у станаўленні сродкаў масавай інфармацыі стаў перыяд распаўсюджвання рукапісных выданняў (I–XV стст.), якія выходзілі ў форме інфармацыйных лісткаў, у якіх змяшчалася афіцыйная інфармацыя, рэклама. Уплыву на палітычныя працэсы дадзеныя выданні амаль не мелі па прычыне татальнага кантролю з боку царквы і дзяржавы. Тым не менш у перыяд інтэнсіўнага эканамічнага развіцця яны забяспечвалі грамадства адпаведнай інфармацыяй.

Вынаходства друкарскага станка дало моцны штуршок станаўленню СМІ, іх актыўнае развіццё прадоўжылася ў XV–XVII стст. Да гэтага перыяду належыць выхад першага друкаванага выдання на тэрыторыі Беларусі – газеты-аднадзёнкі «Навіны грозныя а жаласлівыя» (1563).

Развіццё журналістыкі як грамадскага інстытута пачалося ў XVIII ст. Гэты працэс доўжыўся да XX ст. Паступова прэса заваёўвала сваё месца і ў палітычным працэсе. Так, выданні ад афіцыйнай інфармацыі пераходзілі да аналітычнай, асветніцкай. Выданні імкнуліся данесці да чытача ідэалы гуманізму, патрыятызму. Журналістыка вызначала такім чынам уласную палітычную праграму, якая не заўсёды супадала з афіцыйнай. Такім чынам адбывалася афармленне канстытуцыйна-прававога статусу СМІ.

У перыяд крызісаў палітычных сістэм у розных краінах свету, змены фармацый журналістыка замацоўвала свае пазіцыі ў сусветнай гісторыі, не толькі адлюстроўваючы яе працэсы, але і робячы непасрэдны ўплыў на іх развіццё.

Самым значным этапам у палітычнай гісторыі СМІ стала XX ст. Журналістыка пачала выкарыстоўвацца не толькі як інструмент разнастайных палітычных сістэм (аўтарытарнай, фашысцкай і інш.), але і як асобны грамадскі орган.

Вынаходства электронных форм камунікацыі, пераход да лічбавага фармату, распаўсюджванне сеткі Інтэрнэт, развіццё мабільных сродкаў сувязі толькі ўзмацнілі ўплыў СМІ на ўсе сферы жыцця грамадства. Журналістыка

стала даступнай і адкрытай, больш незалежнай, што дае магчымасць аказаваць найбольшае ўздзеянне на палітычны працэс.

Сучасныя СМІ прадстаўлены вялікім шэрагам самай рознай накіраванасці выданняў, адрозных па форме і зместу. З агульнай колькасці зарэгістраваных у Рэспубліцы Беларусь друкаваных СМІ пераважная большасць недзяржаўныя (на 1 студзеня 2018 г.: 218 дзяржаўных і 532 недзяржаўныя). Кожнае грамадскае аб'яднанне ці палітычная партыя ў нашай краіне можа мець сёння ўласны інфармацыйны орган і такім чынам напрамую камунікаваць з грамадствам, уплываць на палітычны працэс краіны ў цэлым. Нельга не адзначыць, што дадзенае права сёння актыўна выкарыстоўваецца.

Сусветная тэндэнцыя развіцця інтэрнэт-журналістыкі прывяла да таго, што некаторыя аналітыкі прадказваюць традыцыйным медыя хуткае выміранне. Тым не менш развіццё сродкаў масавай інфармацыі працягваецца. У гэтым працэсе ў кожнай медыяструктуры сваё месца. На сучасным этапе, пераадолеўшы шэраг супярэчнасцей, масмедыя заваёўваюць новыя пазіцыі ў палітычнай прасторы.

Наталья Иовва

*Приднестровский государственный университет им. Т. Г. Шевченко
(Молдова)*

СПЕЦИФИКА КОМПОЗИЦИИ ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ

Публицистическое произведение – продукт целенаправленной деятельности публициста, журналиста. Оно обладает определенным уровнем завершенности и выразительности, целостностью, вытекающей из единства формы и содержания и потому способно воздействовать на аудиторию на рациональном и эмоциональном уровне.

Как любое произведение искусства публицистическое произведение представляет собой взаимосвязь двух подсистем – закрытой материальной и открытой идеальной.

Закрытая материальная подсистема публицистического произведения – это его сущностное ядро и константная основа. Его материальная оболочка включает в себя такие составляющие как: строительный материал (слово), предметный объект в тексте (тема, разработка конфликта, расстановка действующих лиц, особенности повествования автора, стилевое своеобразие, использование художественно-выразительных средств, композиция) и идейный уровень (точка зрения автора, которая прямо или косвенно выражена в публицистическом произведении).